

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 10ης Φεβρουαρίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Κύρος – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία για εκδίκαση αγωγής διαζυγίου – Άρθρο 18 ΣΛΕΕ – Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 – Άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη και έκτη περίπτωση – Διαφοροποίηση μεταξύ των χρονικών περιόδων διαμονής που απαιτούνται για τον προσδιορισμό του δικαστηρίου το οποίο έχει διεθνή δικαιοδοσία – Διάκριση μεταξύ κατοίκου που είναι υπήκοος του κράτους μέλους του επιληφθέντος δικαστηρίου και κατοίκου που δεν είναι υπήκοος του κράτους αυτού – Διάκριση λόγω ιθαγένειας – Δεν υφίσταται»

Στην υπόθεση C-522/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 29ης Σεπτεμβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Οκτωβρίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

ΟΕ

κατά

ΒΥ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Prechal, πρόεδρο του δεύτερου τμήματος, προεδρεύουσα του τρίτου τμήματος, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (εισηγήτρια) και N. Wahl, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τις M. Μπαλτά και T. Haas,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. Wasmeier και M. Wilderspin,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά, αφενός, το κύρος του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1), και, αφετέρου, τις συνέπειες που μπορεί να έχει η ενδεχόμενη ακυρότητα της διάταξης αυτής.
- 2 Η εν λόγω αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του ΟΕ και της συζύγου του, VY, σχετικά με αγωγή για τη λύση του γάμου τους η οποία ασκήθηκε ενώπιον των αυστριακών δικαστηρίων.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Κατά την αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού (ΕΚ) 1347/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί της διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας έναντι των κοινών τέκνων των συζύγων (ΕΕ 2000, L 160, σ. 19), τον οποίο κατήγγησε, από 1ης Μαρτίου 2005, ο κανονισμός 2201/2003:

«Τα επιλεγέντα στον παρόντα κανονισμό κριτήρια προσδιορισμού της δικαιοδοσίας βασίζονται στην αρχή ότι πρέπει να υπάρχει ένας πραγματικός σύνδεσμος μεταξύ του ενδιαφερόμενου διαδίκου και του κράτους μέλους που ασκεί τη δικαιοδοσία. Η απόφαση να συμπεριληφθούν ορισμένα κριτήρια οφείλεται στο γεγονός ότι αυτά υφίστανται σε διάφορες εσωτερικές έννομες τάξεις και ότι γίνονται δεκτά από τα άλλα κράτη μέλη.»

- 4 Κατά την αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού 2201/2003:

«Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει θέσει ως στόχο τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Προς το σκοπό αυτό, η Κοινότητα πρέπει να θεσπίσει, μεταξύ άλλων, μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, τα οποία είναι αναγκαία για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.»

- 5 Το άρθρο 1 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου, σε αστικές υποθέσεις που αφορούν:

α) το διαζύγιο, το δικαστικό χωρισμό ή την ακύρωση του γάμου των συζύγων·

[...].»

6 Το άρθρο 3 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Γενική δικαιοδοσία», ορίζει τα εξής:

«1. Δικαιοδοσία για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους:

α) στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται:

- η συνήθης διαμονή των συζύγων, ή
- η τελευταία συνήθης διαμονή των συζύγων εφόσον ένας εκ των συζύγων έχει ακόμα αυτή τη διαμονή, ή
- η συνήθης διαμονή του εναγομένου, ή
- σε περίπτωση κοινής αιτήσεως, η συνήθης διαμονή του ενός ή του άλλου των συζύγων, ή
- η συνήθης διαμονή του ενάγοντος εάν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον ένα χρόνο αμέσως πριν από την έγερση της αγωγής, ή
- η συνήθης διαμονή του ενάγοντος εάν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έξι μήνες αμέσως πριν από την έγερση της αγωγής και εάν είναι είτε υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, έχει εκεί “domicile”.

β) της ιθαγένειας των δύο συζύγων ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, του “domicile” των δύο συζύγων.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ο όρος “domicile” νοείται όπως στην έννομη τάξη του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας.»

7 Το άρθρο 6 του ίδιου κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Αποκλειστική δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 3, 4 και 5», ορίζει τα εξής:

«Σύζυγος που:

- α) έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους ή
- β) είναι υπήκοος κράτους μέλους, ή, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, έχει “domicile” στο έδαφος ενός εκ των δύο αυτών κρατών μελών,

μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος μόνο δυνάμει των άρθρων 3, 4 και 5.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

8 Στις 9 Νοεμβρίου 2011 ο ΟΕ, Ιταλός υπήκοος, και η VY, Γερμανίδα υπήκοος, συνήψαν γάμο στο Δουβλίνο (Ιρλανδία).

9 Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, ο ΟΕ εγκατέλειψε τον τόπο της κοινής συνήθους διαμονής του ζεύγους στην Ιρλανδία τον Μάιο του 2018 και ζει στην Αυστρία από τον Αύγουστο του 2019.

- 10 Στις 28 Φεβρουαρίου 2020, δηλαδή μετά από έξι και πλέον μήνες διαμονής στην Αυστρία, ο ΟΕ άσκησε ενώπιον του Bezirksgericht Döbling (ειρηνοδικείου Döbling, Αυστρία) αγωγή για τη λύση του γάμου του με τη VY.
- 11 Ο ΟΕ υποστηρίζει ότι ένας υπήκοος άλλου κράτους μέλους πλην του κράτους του forum δικαιούται, βάσει της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, να επικαλεστεί, αφού έχει διαμείνει επί μόνο έξι μήνες στο έδαφος του κράτους του forum αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής διαζυγίου, τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τελευταίου αυτού κράτους δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, πράγμα που σημαίνει ότι αποκλείεται η εφαρμογή της πέμπτης περίπτωσης της εν λόγω διάταξης, η οποία απαιτεί περίοδο διαμονής τουλάχιστον ενός έτους αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής.
- 12 Με απόφαση της 20ής Απριλίου 2020, το Bezirksgericht Döbling (ειρηνοδικείο Döbling) απέρριψε την αγωγή του ΟΕ, κρίνοντας ότι δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να την εκδικάσει. Κατά το δικαστήριο αυτό, η διάκριση με βάση την ιθαγένεια στην οποία προβαίνει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη και έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003 αποσκοπεί στην αποτροπή του ενδεχομένου να επιτύχει ο ενάγων, μέσω μεθοδεύσεων, την αναγνώριση της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων συγκεκριμένου κράτους μέλους.
- 13 Επιληφθέν κατ' έφεση, το Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (περιφερειακό δικαστήριο αστικών υποθέσεων Βιέννης, Αυστρία) επικύρωσε, με διάταξη της 29ης Ιουνίου 2020, την απόφαση του Bezirksgericht Döbling (ειρηνοδικείου Döbling).
- 14 Ο ΟΕ άσκησε αναίρεση κατά της διάταξης αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Αυστρία).
- 15 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η διάκριση ανάλογα με τη διάρκεια της πραγματικής διαμονής του ενδιαφερομένου, στην οποία προβαίνει το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη και έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, στηρίζεται αποκλειστικά στο κριτήριο της ιθαγένειας. Υπενθυμίζοντας ότι υπάρχουν πρόσωπα που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει σε ένα κράτος μέλος χωρίς να έχουν την ιθαγένειά του, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι από το κριτήριο αυτό δεν προκύπτει επαρκώς σημαντική διαφορά όσον αφορά την ένταξη του ενδιαφερομένου και τη σχέση εγγύτητάς του με το οικείο κράτος μέλος. Κατά συνέπεια, διατηρεί αμφιβολίες ως προς το αν η διαφορετική μεταχείριση που απορρέει από τις ανωτέρω διατάξεις του κανονισμού 2201/2003 συμβιβάζεται με την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ.
- 16 Επιπλέον, σε περίπτωση που η διαφορετική αυτή μεταχείριση είναι αντίθετη προς την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ποιες είναι οι έννομες συνέπειες που πρέπει να συναχθούν εξ αυτού σε μια υπόθεση όπως η υπόθεση της κύριας δίκης.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιβαίνει το άρθρο 3, [παράγραφος 1], στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού [2201/2003] στην αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων που καθιερώνεται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ, διότι προβλέπει, ανάλογα με την ιθαγένεια του ενάγοντος, βραχύτερη διάρκεια διαμονής του τελευταίου σε σχέση με εκείνη που προβλέπεται στο άρθρο 3, [παράγραφος 1], στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, του κανονισμού, ως προϋπόθεση για τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους διαμονής;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Έχει η εν λόγω παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων ως αποτέλεσμα ότι, σύμφωνα με τον γενικό κανόνα του άρθρου 3, [παράγραφος 1], στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, του κανονισμού [2201/2003], προϋπόθεση επικλήσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του τόπου διαμονής είναι για όλους τους ενάγοντες, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους, η δωδεκάμηνη διαμονή ή είναι προϋπόθεση για όλους τους ενάγοντες η εξάμηνη διαμονή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

18 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν, κατ' ορθή ερμηνεία της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ, η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους διαμονής, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, δεν είναι δυνατόν να εξαρτάται από μια ελάχιστη περίοδο διαμονής του ενάγοντος, αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής του, η οποία είναι βραχύτερη κατά έξι μήνες από την προβλεπόμενη στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, του κανονισμού, για τον λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος είναι υπήκοος του κράτους μέλους αυτού.

19 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων ή της ίσης μεταχείρισης επιτάσσει να μην αντιμετωπίζονται κατά διαφορετικό τρόπο παρόμοιες καταστάσεις, ούτε κατά τον ίδιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, εκτός αν η αντιμετώπιση αυτή δικαιολογείται αντικειμενικώς (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 2020, *Centraal Israëlitisch Consistorie van België* κ.λπ., C-336/19, EU:C:2020:1031, σκέψη 85, και της 25ης Μαρτίου 2021, *Alvarez y Bejarano* κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-517/19 P και C-518/19 P, EU:C:2021:240, σκέψεις 52 και 64).

20 Ο παρεμφερής χαρακτήρας διαφορετικών καταστάσεων εκτιμάται λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των στοιχείων που τις χαρακτηρίζουν. Τα στοιχεία αυτά πρέπει, ειδικότερα, να προσδιορίζονται και να εκτιμώνται υπό το πρίσμα του αντικειμένου και του σκοπού της πράξης της Ένωσης που εισάγει την επίμαχη διάκριση. Πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη οι αρχές και οι σκοποί του τομέα στον οποίο εμπίπτει η επίμαχη πράξη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 6ης Ιουνίου 2019, *P. M.* κ.λπ., C-264/18, EU:C:2019:472, σκέψη 29 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 19ης Δεκεμβρίου 2019, *HK* κατά Επιτροπής, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, σκέψη 67).

- 21 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει, όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης από τον νομοθέτη της Ένωσης, ότι ο τελευταίος διαθέτει, στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί, ευρεία εξουσία εκτίμησης όταν η δράση του αφορά τομέα που συνεπάγεται επιλογές πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσης και όταν καλείται να προβεί σε σύνθετες εκτιμήσεις και αξιολογήσεις. Επομένως, η νομιμότητα μέτρου που λαμβάνεται στον τομέα αυτόν μπορεί να επηρεαστεί μόνον όταν το μέτρο είναι προδήλως απρόσφορο σε σχέση με τον επιδιωκόμενο από τα αρμόδια θεσμικά όργανα σκοπό (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 6ης Ιουνίου 2019, Ρ. Μ. κ.λπ., C-264/18, EU:C:2019:472, σκέψη 26).
- 22 Ωστόσο, κατά τη νομολογία αυτή, ακόμη και αν υπάρχει τέτοια εξουσία, ο νομοθέτης της Ένωσης υποχρεούται να βασίσει την επιλογή του επί αντικειμενικών και πρόσφορων κριτηρίων σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει η οικεία νομοθεσία (απόφαση της 6ης Ιουνίου 2019, Ρ. Μ. κ.λπ., C-264/18, EU:C:2019:472, σκέψη 27).
- 23 Υπό το πρίσμα των αρχών που μόλις υπομνήσθηκαν πρέπει να κριθεί αν, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του σκοπού των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 2201/2003, ένας ενάγων όπως ο ΟΕ, ο οποίος έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο της ιθαγένειάς του και ο οποίος κινεί διαδικασία λύσης του συζυγικού δεσμού ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους αυτού, βρίσκεται σε κατάσταση που δεν είναι παρόμοια με εκείνη ενός ενάγοντος ο οποίος είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους, με αποτέλεσμα να μην αντιβαίνει στην αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων το γεγονός ότι απαιτείται από τον πρώτο να έχει διαμείνει για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στο έδαφος του ίδιου κράτους μέλους πριν μπορέσει να ασκήσει την αγωγή του.
- 24 Όπως προκύπτει από την αιτιολογική του σκέψη 1, ο κανονισμός 2201/2003 συμβάλλει στη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εντός του οποίου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Προς τούτο, στα κεφάλαιά του II και III, ο κανονισμός αυτός θεσπίζει, μεταξύ άλλων, κανόνες οι οποίοι ρυθμίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία καθώς και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν τη λύση του συζυγικού δεσμού και οι οποίοι αποσκοπούν στην προστασία της ασφάλειας δικαίου [απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2021, IB (Συνήθης διαμονή συζύγου – Διαζύγιο), C-289/20, EU:C:2021:955, σκέψη 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 25 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 3 του κανονισμού, το οποίο εντάσσεται στο κεφάλαιο II, θεσπίζει γενικά κριτήρια διεθνούς δικαιοδοσίας σε θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου. Τα εν λόγω αντικειμενικά, μη σωρευτικά και αποκλειστικά κριτήρια ανταποκρίνονται στην ανάγκη ρύθμισης προσαρμοσμένης στις ειδικές απαιτήσεις των διαφορών που αφορούν τη λύση του συζυγικού δεσμού [απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2021, IB (Συνήθης διαμονή συζύγου – Διαζύγιο), C-289/20, EU:C:2021:955, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 26 Συναφώς, μολονότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη έως τέταρτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003 αναφέρει ρητώς τα κριτήρια της συνήθους διαμονής των συζύγων και του εναγομένου, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, καθώς και το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού επιτρέπουν την εφαρμογή του κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του *forum actoris* [απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2021, IB (Συνήθης διαμονή συζύγου – Διαζύγιο), C-289/20, EU:C:2021:955, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

- 27 Συγκεκριμένα, οι τελευταίες αυτές διατάξεις αναγνωρίζουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η συνήθης διαμονή του ενάγοντος διεθνή δικαιοδοσία προκειμένου να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού.
- 28 Ειδικότερα, το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, του κανονισμού ορίζει ότι υφίσταται τέτοια δικαιοδοσία, εάν ο ενάγων διέμεινε εκεί επί τουλάχιστον ένα έτος αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής, ενώ το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού μειώνει τη διάρκεια της διαμονής του ενάγοντος σε έξι μήνες αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής του στην περίπτωση που ο ενάγων είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους (απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2016, *Mikołajczyk*, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψη 42).
- 29 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που καθιερώνονται στο άρθρο 3 του κανονισμού 2201/2003, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων που προβλέπονται στην παράγραφο 1, στοιχείο α', πέμπτη και έκτη περίπτωση, του άρθρου αυτού, αποσκοπούν στη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ, αφενός, της κινητικότητας των προσώπων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προστατεύοντας ιδίως τα δικαιώματα του συζύγου ο οποίος, λόγω της συζυγικής κρίσης, έφυγε από το κράτος μέλος της κοινής διαμονής, και, αφετέρου, της ασφάλειας δικαίου, ιδίως όσον αφορά τον άλλο σύζυγο, εξασφαλίζοντας την ύπαρξη πραγματικού συνδέσμου μεταξύ του ενάγοντος και του κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού [πρβλ. αποφάσεις της 13ης Οκτωβρίου 2016, *Mikołajczyk*, C-294/15, EU:C:2016:772, σκέψεις 33, 49 και 50, και της 25ης Νοεμβρίου 2021, *IB* (Συνήθης διαμονή συζύγου – Διαζύγιο), C-289/20, EU:C:2021:955, σκέψεις 35, 44 και 56].
- 30 Υπό το πρίσμα, όμως, του σκοπού που συνίσταται στο να διασφαλιστεί η ύπαρξη πραγματικού συνδέσμου με το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια ασκούν την ως άνω δικαιοδοσία, ο ενάγων, υπήκοος του κράτους μέλους αυτού, ο οποίος, λόγω συζυγικής κρίσης, εγκαταλείπει τον τόπο της κοινής συνήθους διαμονής του ζεύγους και αποφασίζει να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, δεν βρίσκεται, κατ' αρχήν, σε κατάσταση παρόμοια με εκείνη του ενάγοντος ο οποίος δεν έχει την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους και ο οποίος μετοικεί σε αυτό κατόπιν μιας τέτοιας κρίσης.
- 31 Πράγματι, στην πρώτη περίπτωση, μολονότι η ιθαγένεια του συζύγου δεν αρκεί για να διαπιστωθεί αν πληρούνται τα κριτήρια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, είναι εντούτοις ήδη δυνατόν να εκτιμηθεί ο σύνδεσμος του συζύγου με το οικείο κράτος μέλος, λόγω ακριβώς του γεγονότος ότι είναι υπήκοος του κράτους μέλους αυτού και έχει κατ' ανάγκην θεσμικούς και νομικούς δεσμούς καθώς και, κατά κανόνα, πολιτιστικούς, γλωσσικούς, κοινωνικούς, οικογενειακούς ή περιουσιακούς δεσμούς με το εν λόγω κράτος. Συνεπώς, ένας τέτοιος σύνδεσμος μπορεί ήδη να συμβάλει στον προσδιορισμό του πραγματικού δεσμού που πρέπει να συνδέει τον ενάγοντα με το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια ασκούν την εν λόγω δικαιοδοσία.
- 32 Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώνεται από τις παρατηρήσεις που εκτίθενται στο σημείο 32 της συνταχθείσας από την Α. Borras εισηγητικής έκθεσης της Σύμβασης σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, γνωστής ως Σύμβασης «Βρυξέλλες II» (ΕΕ 1998, C 221, σ. 1), η οποία διαπνέει το κείμενο του κανονισμού 2201/2003. Πράγματι, κατά τις παρατηρήσεις αυτές, το κριτήριο της ιθαγένειας, το οποίο περιλαμβάνεται πλέον στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, «δείχνει την ύπαρξη ενός πρώτου συνδέσμου με το εν λόγω κράτος μέρος».

- 33 Δεν ισχύει γενικώς το ίδιο στην περίπτωση συζύγου ο οποίος, λόγω συζυγικής κρίσης, αποφασίζει να μετοικήσει σε κράτος μέλος του οποίου δεν είναι υπήκοος. Πράγματι, ως επί το πλείστον, ο σύζυγος αυτός, πριν από τον γάμο του, ουδέποτε είχε με το εν λόγω κράτος μέλος δεσμούς ανάλογους με εκείνους ενός υπηκόου του κράτους αυτού. Συνεπώς, η ένταση του συνδέσμου μεταξύ του ενάγοντος και του κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια ασκούν διεθνή δικαιοδοσία για να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού μπορεί ευλόγως να προσδιοριστεί βάσει άλλων παραγόντων, όπως είναι, εν προκειμένω, η απαίτηση να έχει διαμείνει ο ενάγων στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, τουλάχιστον ενός έτους, αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής του.
- 34 Εξάλλου, η διαφοροποίηση –ανάλογα με το αν ο ενάγων είναι ή όχι υπήκοος του κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια ασκούν τη δικαιοδοσία αυτή– ως προς την ελάχιστη περίοδο πραγματικής διαμονής του ενάγοντος στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής του, στηρίζεται σε αντικειμενικό στοιχείο, το οποίο οπωσδήποτε γνωρίζει ο σύζυγος του ενάγοντος, ήτοι στην ιθαγένεια του συζύγου του.
- 35 Συναφώς, από τη στιγμή που ένας σύζυγος, λόγω συζυγικής κρίσης, εγκαταλείπει τον τόπο της συνήθους διαμονής του ζεύγους και επιστρέφει στο έδαφος του κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοος προκειμένου να μεταφέρει εκεί τη συνήθη διαμονή του, ο έτερος σύζυγος δύναται να αναμένει ότι τυχόν αγωγή για τη λύση του συζυγικού δεσμού θα ασκηθεί ενώπιον των δικαστηρίων του εν λόγω κράτους μέλους.
- 36 Δεδομένου ότι ο σεβασμός της ασφάλειας δικαίου, ως προς τον έτερο αυτό σύζυγο, εξασφαλίζεται, τουλάχιστον εν μέρει, από τον θεσμικό και νομικό δεσμό που συνεπάγεται η κατοχή, εκ μέρους του συζύγου του, της ιθαγένειας του κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια ασκούν διεθνή δικαιοδοσία για να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού, δεν είναι προδήλως απρόσφορο το ότι ο νομοθέτης της Ένωσης έλαβε υπόψη τον θεσμικό και νομικό αυτό δεσμό στο πλαίσιο του καθορισμού του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο ο ενάγων πρέπει να έχει πράγματι διαμείνει στο έδαφος του ως άνω κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοος, στο μέτρο που ο εν λόγω δεσμός διακρίνει την κατάσταση του ενάγοντος αυτού από την κατάσταση ενός ενάγοντος που δεν έχει την ιθαγένεια του οικείου κράτους μέλους.
- 37 Βεβαίως, η διάκριση στην οποία προβαίνει ο νομοθέτης της Ένωσης στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη και έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003 στηρίζεται σε τεκμήριο κατά το οποίο ο υπήκοος έχει, κατ' αρχήν, στενότερους δεσμούς με τη χώρα καταγωγής του απ' ό,τι ένα πρόσωπο που δεν είναι υπήκοος του κράτους.
- 38 Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που συνίσταται στο να διασφαλιστεί η ύπαρξη πραγματικού συνδέσμου μεταξύ του ενάγοντος και του κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια ασκούν διεθνή δικαιοδοσία για να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού, ο αντικειμενικός χαρακτήρας του κριτηρίου της ιθαγένειας του ενάγοντος, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί χωρίς να τεθεί εν αμφιβόλω το περιθώριο εκτίμησης που διαθέτει ο νομοθέτης της Ένωσης όσον αφορά τη θέσπιση του κριτηρίου αυτού.
- 39 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει επίσης δεχθεί, όσον αφορά κριτήριο στηριζόμενο στην ιθαγένεια του ενδιαφερομένου, ότι, ακόμη και αν η καθιέρωση γενικής και αφηρημένης ρύθμισης συνεπάγεται, σε οριακές καταστάσεις, μεμονωμένα μειονεκτήματα, δεν μπορεί να προσαφθεί στον νομοθέτη της Ένωσης ότι κατέφυγε στη δημιουργία κατηγοριών, εφόσον η εν λόγω ρύθμιση δεν εισάγει από τη φύση της διακρίσεις υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου από αυτή σκοπού (βλ.,

κατ' αναλογία, αποφάσεις της 16ης Οκτωβρίου 1980, Hochstrass κατά Δικαστηρίου, 147/79, EU:C:1980:238, σκέψη 14, και της 15ης Απριλίου 2010, Gualtieri κατά Επιτροπής, C-485/08 P, EU:C:2010:188, σκέψη 81).

40. Εν προκειμένω, δεν μπορεί να προσαφθεί στον νομοθέτη της Ένωσης ότι στηρίχθηκε εν μέρει, όσον αφορά την εφαρμογή του κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του *forum actoris*, στο κριτήριο της ιθαγένειας του ενάγοντος, προκειμένου να διευκολύνει τον προσδιορισμό του πραγματικού συνδέσμου με το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια ασκούν διεθνή δικαιοδοσία για να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού, καθόσον εξαρτά το παραδεκτό της αγωγής για τη λύση του συζυγικού δεσμού, όταν αυτή ασκείται από ενάγοντα που είναι υπήκοος του ως άνω κράτους μέλους, από την προϋπόθεση να έχει προηγουμένως συμπληρωθεί περίοδος διαμονής μικρότερη από αυτή που απαιτείται για τον ενάγοντα που δεν είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους.
41. Επομένως, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που συνίσταται στο να διασφαλιστεί η ύπαρξη πραγματικού συνδέσμου μεταξύ του ενάγοντος και του κράτους μέλους του οποίου τα δικαστήρια ασκούν διεθνή δικαιοδοσία για να αποφανθούν επί της λύσης του συζυγικού δεσμού, η διάκριση στην οποία προέβη ο νομοθέτης της Ένωσης, βάσει του κριτηρίου της ιθαγένειας του ενάγοντος, στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη και έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, δεν συνιστά διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 18 ΣΛΕΕ.
42. Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, κατ' ορθή ερμηνεία της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η συνήθης διαμονή του ενάγοντος, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού 2201/2003, είναι δυνατόν να εξαρτάται από μια ελάχιστη περίοδο διαμονής του ενάγοντος, αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής του, η οποία είναι βραχύτερη κατά έξι μήνες από την προβλεπόμενη στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, του κανονισμού, για τον λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος είναι υπήκοος του κράτους μέλους αυτού.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

43. Λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η εξέταση του δεύτερου ερωτήματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

44. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Κατ' ορθή ερμηνεία της αρχής της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 ΣΛΕΕ, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου βρίσκεται η συνήθης διαμονή του ενάγοντος, όπως αυτή

προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', έκτη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, είναι δυνατόν να εξαρτάται από μια ελάχιστη περίοδο διαμονής του ενάγοντος, αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής του, η οποία είναι βραχύτερη κατά έξι μήνες από την προβλεπόμενη στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', πέμπτη περίπτωση, του κανονισμού, για τον λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος είναι υπήκοος του κράτους μέλους αυτού.

(υπογραφές)